

Sygn. akt II UK 169/10

**WYROK
W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ**

Dnia 20 stycznia 2011 r.

Sąd Najwyższy w składzie :

SSN Zbigniew Myszka (przewodniczący)

SSN Beata Gudowska (sprawozdawca)

SSN Romualda Spyt

w sprawie z wniosku M. G.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych

o emeryturę,

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy, Ubezpieczeń

Społecznych i Spraw Publicznych w dniu 20 stycznia 2011 r.,

skargi kasacyjnej wnioskodawczynie od wyroku Sądu Apelacyjnego [...]

z dnia 11 lutego 2010 r.,

oddala skargę.

Uzasadnienie

Wyrokiem z dnia 11 lutego 2010 r. Sąd Apelacyjny, Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych oddalił apelację M. G. od wyroku Sądu Okręgowego z dnia 25 września 2009 r., oddalającego jej odwołanie od decyzji Zakład Ubezpieczeń Społecznych w przedmiocie odmowy przyznania prawa do

wcześniejszej emerytury w związku z wykonywaniem pracy w szczególnych warunkach. Uznał za udowodnione 27 lat, 2 miesiące i 2 dni okresów składkowych i nieskładkowych, w tym tylko 14 lat i 3 miesiące pracy w szczególnych warunkach, bez uwzględnienia okresu nauki zawodu w Zakładach Przemysłu Wełnianego „P. W.". Ustalił, że wnioskodawczyni, urodzona w dniu 10 lutego 1954 r., była w okresie od dnia 1 września 1971 r. do dnia 31 maja 1973 r. uczennicą Zasadniczej Szkoły Włókienniczej przy Zakładach Przemysłu Wełnianego i jednocześnie była zatrudniona na podstawie umowy o naukę zawodu tkacza w Zakładach Przemysłu Wełnianego „ P. W". Zdaniem Sądu Apelacyjnego, ten sporny okres nie jest okresem pracy wykonywanej w szczególnych warunkach w rozumieniu art. 32 w związku z art. 184 ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (jednolity tekst: Dz.U. z 2009 r., Nr 153, poz. 1227 ze zm.), z uwzględnieniem rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze (Dz.U. Nr 8, poz. 43 ze zm.), gdyż praca ucznia nie była wykonywana w sposób stały i w pełnym wymiarze czasu pracy, ustanowionym dla danego stanowiska pracy (§ 2 rozporządzenia). Na podstawie zeznań świadków stwierdzono bezsprzecznie, że odwołująca - w pierwszym roku przyuczania do zawodu - jeden dzień chodziła do szkoły, a następny dzień pracowała w zakładzie pracy; w rezultacie pracowała trzy dni w tygodniu. W drugim roku nauki pracowała przez cztery dni, a uczyła się dwa dni.

Skarga kasacyjna ubezpieczonej, obejmująca wyrok Sądu drugiej instancji w całości, zawiera wniosek o uchylenie zaskarżonego wyroku oraz wyroku Sądu Okręgowego z dnia 25 września 2009 r. i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi Okręgowemu. Została oparta na podstawie naruszenia § 2 rozporządzenia z dnia 7 lutego 1983 r. przez błędną wykładnię, nieuwzględniającą, że dla stanowiska pracy skarżącej, przyuczającej się do zawodu, wymiar czasu pracy był określony przez wykonywanie jej przez 3 lub 4 dni w tygodniu. Wskazała, że czynności wykonywane w ramach stosunku pracy w latach 1971 -1973 były tożsame z tymi, które podejmowała już jako osoba pełnoletnia. Podniosła, że wykonywała pracę stale i w pełnym wymiarze czasu pracy przewidzianym dla ucznia - osoby poniżej 18 roku życia - czyli w wymiarze czasu pracy

obowiązującym na danym stanowisku, z uwzględnieniem specyfiki zatrudnienia pracownika małoletniego.

Sąd Najwyższy zważył co następuje:

Nie budzi wątpliwości, że okresy zatrudnienia młodocianych na obszarze Państwa Polskiego na warunkach określonych w przepisach obowiązujących przed dniem 1 stycznia 1975 r. uważa się za okresy składkowe (por. art. 6 ust. 2 pkt 3 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, jednolity tekst - Dz.U. z 2009 r. Nr 153, poz. 1227 ze zm.). W kwestii kwalifikowania pracy wykonywanej na podstawie umowy o naukę zawodu, Sąd Najwyższy wyraził także pogląd aprobowany przez skład orzekający w niniejszej sprawie, że okres nauki zawodu odbywanej przed dniem 1 stycznia 1975 r. w ramach umowy zawartej na podstawie przepisów ustawy z dnia 2 lipca 1958 r. o nauce zawodu, przyuczaniu do określonej pracy i warunkach zatrudnienia młodocianych w zakładach pracy oraz o wstępnym stażu pracy (Dz.U. Nr 45, poz. 226) był w rozumieniu prawa ubezpieczeń społecznych okresem zatrudnienia w ramach stosunku pracy (por. wyrok z dnia 24 kwietnia 2009 r., II UK 334/08, OSNP 2010 nr 23-24, poz. 294). W tym samym orzeczeniu Sąd Najwyższy wskazał jednak, że nie jest to wystarczające do uznania tych okresów za okresy wykonywania pracy w szczególnych warunkach w myśl § 2 ust. 1 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze (Dz.U. Nr. 8, poz. 43 ze zm.), zgodnie z którym okresami pracy uzasadniającymi prawo do świadczeń na warunkach w nim przewidzianych są okresy, w których praca w szczególnych warunkach jest wykonywana stale i w pełnym wymiarze czasu pracy obowiązującym na danym stanowisku pracy. Stałe wykonywanie pracy w warunkach szczególnych jest rozumiane w orzecznictwie Sądu Najwyższego jako wypełnianie pełnego wymiaru czasu pracy na zajmowanym stanowisku pracy, gdyż nie jest dopuszczalne uwzględnianie do okresów pracy w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze innych równocześnie wykonywanych prac w ramach dobowej miary czasu pracy, które nie oddziaływały szkodliwie na organizm

pracownika (por. np. wyrok z dnia 4 czerwca 2008 r., II UK 306/07, OSNP 2009 nr 21-22, poz. 290). Wyjątek mogą tu stanowić krótkotrwałe, konieczne szkolenia pracownika, zwłaszcza wstępne (wyrok z dnia 22 stycznia 2008 r., I UK 210/07, OSNP 2009 nr 5-6, poz. 75).

Jeżeli więc na stanowisku pracy ucznia nauki zawodu przewidziana była norma czasu pracy w liczbie 6 godzin dziennie i 36 godzin tygodniowo, to praca wykonywana w takim rozmiarze wykonywana była w pełnym wymiarze czasu pracy obowiązującym na tym stanowisku, tylko ze względu na postanowienia art. 13 ust. 3 ustawy z dnia 2 lipca 1958 r. o nauce zawodu, obowiązującego do czasu wejścia w życie Kodeksu pracy. Przepis ten – odnoszący się do sytuacji określonych w art. 12 tej ustawy, zgodnie z którym młodociani przyjęci do pracy byli obowiązani do doksztalcania się w celu ukończenia pełnej szkoły podstawowej lub do doksztalcania się zawodowego lub ogólnokształcącego (ust. 2), natomiast młodociani zatrudnieni w celu nauki zawodu obowiązani byli do doksztalcania się w zakresie obranego zawodu (ust. 3) – stanowił, że do czasu pracy młodocianych wlicza się czas doksztalcania bez względu na to, czy nauka odbywa się w godzinach pracy, czy poza godzinami pracy, jednakże w wymiarze nie większym niż 18 godzin tygodniowo. Doksztalcanie w rozumieniu art. 12 ustawy o nauce zawodu oznaczało zajęcia teoretyczne w warunkach szkolnych.

Gdyby więc nawet uznać, że przewidziana w obowiązujących przepisach dla danego stanowiska - ze względu na charakter zatrudnienia lub związane z nim warunki - norma czasu pracy w rozmiarze odbiegającym od powszechnie obowiązującego, stanowiła pełny wymiar czasu pracy, to nie można pominąć koniunktywnego wymagania wykonywania pracy w szczególnych warunkach stale i w pełnym wymiarze czasu pracy przewidzianym dla stanowiska, na którym takie warunki występowały.

Z dokonanych w sprawie i niekwestionowanych ustaleń wynika, że przez cały okres zatrudnienia na podstawie umowy o naukę zawodu wnioskodawczyni pracowała jako uczeń na warunkach wynikających z tej umowy. Ze względu na połączenie nauki zawodu z obowiązkiem doksztalcania się w zasadniczej szkole zawodowej, okres ten nie stanowił okresu pracy w szczególnych warunkach, wykonywanej na zasadach określonych w § 2 ust. 1 rozporządzenia z dnia 7 lutego

1983 r., gdyż z założenia uczeń przyuczany do wykonywania określonych w art. 32 ust. 2 ustawy o emeryturach i rentach, prac o znacznej szkodliwości dla zdrowia oraz o znacznym stopniu uciążliwości lub wymagających wysokiej sprawności psychofizycznej ze względu na bezpieczeństwo własne lub otoczenia, nie mógł ich wykonywać i faktycznie nie wykonywał stale i w pełnym wymiarze czasu pracy.

Z tych względów orzeczono, jak w sentencji (398¹⁴ k.p.c.).